

מראי מקומות מפעל עמוד וחזרה

מראי מקומות - פסחים

סו:

שמואל, שבסוגייתנו מבואר שאיסור דאורייתא הוא. ולכן צריך לומר שהפני יהושע לא כתב כן אלא לגבי שבייתת בהמתו, אבל במחמור מודה שהוא אסור מן התורה אף בהוצאה.

ה. עורי עורי דבורה

העיר המהרש"א, שהרי לשון זה כתוב בכמה מקראות, ולא מצינו שהיתה טענה עליהם שנסתלקה מהם שכינה. ופירש, שדיוק הגמרא אינו רק ממה שכתוב עורי עורי, אלא ממה שבתחילה תלתה השבח בעצמה, ובפסוק 'עורי עורי' תלתה השבח גם בברק, מזה לומדים שכשתלתה השבח בה נסתלקה ממנה השכינה, ולכן אמרה ובקשה עורי עורי, שתתעורר השכינה להחזיר נבואתה, ושוב תלתה השבח בברק.

ו. אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו ממש

הקשה הבן יהוידע, הרי משה היה גם נביא, וא"כ מדוע רק חכמתו מסתלקת ממנו ולא נבואתו. ותירץ, שבסגולת הכעס צריך להסתלק ממנו מיד כדי שיהא ניכר שהוא מחמת הכעס, ואצל אלישע נזדמן לו תיכף דבר נבואה, ונסתלקה ממנו לכך היה ניכר שהנבואה מסתלקת, ואילו אצל משה לא נזדמנה לו מיד דבר נבואה, ולכך היה ניכר רק במה שחכמתו נסתלקה ממנו. עוד כתב, שלגבי משה רבנו לא היה יכול להסתלק נבואה כי היא הפסד לכלל ישראל, עיין שם.

ז. כל שכוּעס אפילו פוסקין עליו

גדולה מן השמים מורידין אותו

פירש העיון יעקב, שמה שמורידים אותו מגדולתו שהיתה עתידה לו, הוא משום שאין אדם עולה לגדולה אא"כ מוחלים לו על כל עוונותיו, וכיון שכוּעס הרי הוא עתיד לחטוא, כפי שאמרו בברכות (כ"ט): לא תרתח ולא תחטא, ע"כ אינו זוכה לעלות לגדולה.

ח. מכלל דהוה רחים ליה עד האינדא

כתב השפת אמת שמשמע שמתחילה היה אליאב צריך להיות המלך, ואיך זכה דוד במה שכעס אליאב. וכתב, שכך היא המדה, שהכוּעס שלא כדיון, זה שכעסו עליו זוכה בגדולה המסתלקת מהכוּעס. עוד כתב, שיתכן שבאמת לא היה אליאב עתיד להיות מלך, ולכן לא נקטה הגמרא מכלל דעד האינדא היה צריך להיות מלך, אלא מכלל שהיה אוהב אותו, שראה בו שמואל איזה ענין של גדלות, ועל זה השיבו הקב"ה כי מאסתיהו מחמת הכעס.

ט. דדחו טומאה מגלן

הקשה הצ"ח, שהרי זה קל וחומר, שאם דחו שבת החמורה, לא ידחה טומאה הקל. ותירץ, שאין ללמוד ק"ו משבת, שהרי מי שהקריב קרבן בשבת שלא כדיון, אף שחילל שבת הקרבן כשהוא המקריב קרבן בטומאה שלא כדיון, הרי הוא מחלל העבודה, ולכך אין שייך ק"ו זו.

א. והא קא עביד עבודה בקדשים

פירש רש"י, שעובר משום לא תעבוד בבכור. ובתוס' הביאו שבירושלמי מפרש בענין אחר, שכל עבודה שהיא לצורך הקרבן אין בה משום מעילה. ומו"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א העיר, שלכאן הוא מחלוקת רש"י ותוס', שרש"י שכתב שהאיסור כאן הוא משום לא תעבוד, ולא משום מעילה, משמע שסובר שאין כאן איסור מעילה, ולכאן הוא משום שזוה צורך הקרבן וכמש"כ התוס' בשם הירושלמי, אבל מכל מקום יש בזה איסור של לא תעבוד. אבל התוס' שכתבו שהבבלי חולק בזה על הירושלמי, על כרחק סוברים התוס' שהאיסור כאן הוא איסור מעילה, או שהדין לא תעבוד וכו' תלוי בגדרי איסור מעילה, ואם אין מעילה משום שהוא צורך קרבן אין גם איסור של לא תעבוד, ויש לעיין בזה.

ב. כהלל

פירש רש"י, שלא הקדישו קרבנם עד שהביאום לעזרה. ובסוגיא לקמן (צ"ז) דנו האם פסח דורות צריך ביקור ד' ימים. ובטורי אבן (מגילה ל) דן לגבי הדין שקרבן תמיד טעון ביקור, האם שייך ביקור רק לאחר שכבר נתקדשו, או ששייך לעשות הביקור גם קודם שנתקדשה הבהמה להיות קרבן. ומו"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א הביא ראיה מכאן, שאם פסח טעון ביקור, כיצד עשו הביקור, הלא לא נתקדש הפסח עד שהביאו לעזרה, אלא ודאי אפשר לעשות הביקור אף כשהוא חולין.

ג. פסח בשבת היכי מצי מקדיש

ליה והתנן אין מקדישין וכו'

הקשה האחייעזר (ח"ב סי' מ"ט אות ד), לפי מה שכתבו התוס' (גיטין ל"א) שמותר להפריש תרומה במחשבה בשבת, מדוע לא יכלו להקדיש הפסח בשבת הלא גם הקדש חל במחשבה. וכתב לחלק בין תרומה להקדש, שבהקדש כיון שעל ידי ההקדש הוא משנה את רשות החפץ מרשות הדיוט לרשות גבוה, אסור לעשות כן אף במחשבה, ואינו דומה להפרשת תרומה, שאינו אלא תיקון בעלמא.

עוד הקשה השפת אמת, מדוע לא פירשו שהקדישו קודם שבת שיחול ההקדש בשבת, שבאופן זה אין חסרון של עבודה בקדשים. וציידד שיתכן שגם באופן זה יש איסור שבות אף שההקדש נגמר בשבת מאליו. עוד צידד שאפילו אם לא היה בזה חסרון של הקדש בשבת, יתכן שיש בזה כבר איסור עבודה בקדשים, אף שעתה עדיין אינו הקדש, כיון שודאי יהיה לקרבן, וכבר עתה עומד הוא לכך שיהא קרבן כבר אסור הוא בעבודה, והוא חידוש.

ד. והלא מחמר

כתב המנחת חינוך (מוסק השבת ל"ט, ט"ז), שלפי דברי הפני יהושע שבייתת בהמתו אינו אלא מדרבנן במלאכת הוצאה, כיון שהיא מלאכה גרועה, הוא הדין במחמר כן. והקשה הדבר